

roerg. *s'entrefurà* «se dit du furet lorsqu'il est en-fer-mé» (Vayssier), oc. mod. *entre-furà* (TdF), i judeo-piemontès *antifürè* «nascondere alcunc:é in luogo riposto» (parlar on es deixa sentir sovint influència occitana), Att. Levi, *ARom.* VIII, 308. Però d'una banda el sentit no és ben igual, i després que fins i tot fóra possible que aquest *entrefurà* surti del cat. *entaforar*, modificat per l'etim. popular. En canvi el gascó, tan pròxim al català, sobretot en el lèxic, té també *abou-ratà* en sentit ben semblant al nostre. I en tot cas la nostra etimologia és la que es presenta en forma més raonable i planera: *En-forat-ar* > *entaforar*.⁴

Enforategar 'farcir, omplir forats', *DAG. Enforatejar-se. Entafunyar*, encreuament amb *enfonyar. Entaforament* [Lab. 1839]. *Entaforall*: ho reclamava Font-seré c. 1925 per què s'incloués en el *DOrt.*, i així ho ha acceptat el *DFa. Entafoll* sembla encreuament d'això amb *taboll*.

Foric. Forigó. Forigol [Escrig 1851; no en Lab. 1839-88].

Perforar [1868, *SLitCosta*; Lab. 1888], pres del ll. *perforare* id.; *perforació, perforable, perforabilitat, perforador, perforament, perforant, perforatiu*.

⁺*Trasforar* oc. ant. «transpercer, pénétrer», mot prou freqüent, d'on l'hapax adjectiu *trasfòria* en Cer-verí de Girona (42/87.1: «delicat, transparent, ple de perforacions»), i el nom de planta balear *tresflorina* 'hypericum perforatum' (i altres menes d'*hypericum*); potser també una *tresfòria* part de l'alifac, del cavall «que's demostra de part de fora» (Díez, *Menescalía*); *tresforar* 'perforar' en les *VidesR*: «on, con li gités una gota d'aygua sobre la mà, de la sua suor, sobta-ment li *tresforà* la mà, com si fos sageta», f° 240v1 (*transforà*, ms. B, i traduint ll. «perforavit», 732, 2).

¹ Allí amb *-áu*, és clar: «el *foráu* eixo» 'aqueix bar-ranquet', «(el pic és) un moixó que en els àbres que són tovós de dintre, fa un *foráu* i criè», 1965. —

² L'alternança *foráu* sing./*forað* pl., que registro a diversos punts de l'Alt Aragó, posa encara més de relleu l'autocronia d'aquest mot. A Serveto, p. ex., anomenen *es forað de Lastanosa* un avenc determi-nat (1966). A la parte central el mot revesteix, com s'ha d'esperar, la forma *foráto*: *O Foráto los Morós* i *O Foratjéto*, nom de dos petits avencs o coves a Buesa (1965); en èpoques anteriors això s'havia es-tès més enllà cap al SO.: a Echo ja no és viu però encara anomenen *Foráto de ~* un avenc particular, i fins a Ayerbe, tan prop d'Osca, dóna testimoni Ra-món y Cajal que, c. 1860, encara es deia «*forato por agujero*» (*Rev. de Aragón*, 1902, 74). És també la forma que podríem esperar a les altes valls de Broto i de Bielsa, però allà topem amb una singular forma sincopada *fráto*: *Os Fratos de Lomenás* són el nom d'un renomnat avenc a Torla; a Bielsa no solament hi ha algunes cavitats amb aquest nom genèric, sinó que és encara un apellatiu amb ús illimitat: *es fra-tos de la baránna* (d'una tanca o clos), *o frato da l'agulla*, i el verb *fratar*. Però no ens hem de deixar enganyar per les aparences d'un canvi fonètic: la pèrdua d'aquesta o en síl·laba inicial seria tan con-

tradictòria del sistema fonètic aragonès com del de totes les llengües romàniques veïnes: el pensar-ho crec que és un parany en què havíem caigut tant jo com En Badia, perquè ens hi invitava una pretesa forma belsetana *fraster* per «forastero» (vocab. del llibre de Badia, § 145, n.º 3, i cf. pp. 360-361.17f. Però això es funda només en un cert romanç (que publica Badia); l'anàlisi lingüística d'aquesta obra revela una evident falsificació d'un estranger aficio-nat a filòleg i poeta (no menys dolent en allò que en això): ple de formes inexistents i impossibles (*Chistáun*, p. 360, versos 12, 16, etc.), i que ni tan sols distingeix uns dialectes dels altres, confonent, p. ex., el belsetà amb el ribagorçà, al qual pertanyen els infinitius que usa en *-á, -i* (Bielsa *-are, -ire*): *fraster* no deu ser, doncs, més que una forma ideada per aqueix aficionat a causa de *frato*. Aquest es pot explicar per encreuament amb FRACTUM 'afrau', molt representat en la toponímia catalana i arago-nesa. — ³ A l'alta Cerdanya s'encreuen la forma ross. i la del cat. central donant *entaforatar-se* («van *entaforatar-se* a dins el cau», Antoni Cayrol, *Cont. Cerd.*, 98). — ⁴ Encara ho fóra menys pensar que pugui venir de **entoferat*, de *tòfera*, forma etimo-lògica del nom de la *tòfona*: vegetal ben amagat per cert, però fóra massa rebuscat explicar-ho així.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
foradar, herba foradada, forar, forat 'foradat', *forada-da* 'túnel', *foradador, foradament, foradable, forada-parets, foradarmarges, foranca, floranca, boranc, esvo-rancar, esvoranc, foranc, foraca, aforancar-se, anfor-oncar, enforancar-se, forunca, enforoncar-se, forane-lla, Forat Micó, Farmicó, entaforar, entaforar-se, enfo-ratar-se, enforategar, enforatejar-se, entafunyar, enta-forament, entaforall, entafoll, foric, forigó, forigol, perforar, perforació, perforable, perforabilitat, perfo-rador, perforament, perforant, perforatiu, trasforar, trasfòria, tresflorina, tresfòria, tresforar, transforar*.

Forata, foraterme, V. fora Foravia, V. floravia Foraviell, foraviar, V. fora Foravila, foraviler, V. fora Forbiol, V. flabiol (FLAUTA) Forbir, forbit., gallicismes a evitar, V. nota a *febrir Forc, V. forca*

FORCA, del ll. *fūrca* 'forca (pagesa)', 'pal clavat a terra i bifurcat per dalt, per penjar-hi els condem-nats, subjectant-los-en al coll la bifurcació per mitjà d'un bastonet travessar': quan la forca d'executar els: reus va canviar de forma, amb el temps, li conserva-ren el mateix nom. □ 1.ª doc.: 'patibul', Llull; 'eina agrícola', orígens (docs. S. XIV).

«Hom menava penjar un ladre; lo canonge demanà --- per què-l anaven penjar e els respongueren dients que aquel home era gran ladre; e ell demanà al home si era veritat ço que aquells dehien, e ell res-pòs que ell era ladre per ço que pugués jugar a la graesca; e per açò lo canonge dix que-l rey devia ésser penjat enans que-l ladre e en pus altes *forques* que-l ladre», Llull (*Blanq., NCL.* II, 123.5). Cercant docu-